

5. Рудий Р., Кравець О., Кравець Я., Приймак Д., Соловей Г. Класифікація земельних угідь за елементами рельєфу // Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва: зб. наук. праць Вип. II (24), 2012. С. 151 - 154

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІД ПІДРИВУ КАХОВСЬКОЇ ГЕС

*Малащук Оксана, декан факультету геодезії, землеустрою та агроінженерії
Смоленська Лідія, старший викладач кафедри геодезії, землеустрою та земельного
кадастру*

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Підрив Каховської ГЕС – один з наймасштабніших екологічних і гуманітарних злочинів сьогодення. Ця подія має безпрецедентні наслідки не тільки безпосередньо для півдня України, але й для всієї країни. Більше того, зміна рівня солоності та підвищення забрудненості Чорного моря впливає на екосистему всього Чорноморського регіону, а значить, і на екологічну ситуацію низки інших країн. Тож цей акт екоциду набуває міжнародних масштабів.

Затоплення територій від підриву дамби Каховської ГЕС спричинило екологічну кризу, забруднення водних ресурсів та має негативний вплив на природні екосистеми. Зона впливу цієї трагедії охоплює щонайменше 5 тис. км², які були затоплені чи осушені. За підрахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, орієнтовна сума збитків довкіллю через підрив дамби Каховської ГЕС вже становить понад 55 млрд грн. Станом на 14 червня з Каховського водосховища втрачено близько 70% об'єму води. Критична ситуація у національних парках: під загрозою зникнення 30% природно-заповідного фонду Херсонщини. Фахівці Державної екологічної інспекції фіксують, що рівень солоності Чорного моря поблизу Одеси вже нижче норми у майже три рази. Такі зміни можуть незворотно вплинути на всю екосистему, призвести до масової загибелі представників чорноморської флори та фауни. Докази екологічних злочинів Росії продовжують фіксуватись, і наслідки катастрофи для нашого довкілля ми будемо долати роками [2].

В роботі нами проаналізовані та систематизовані основні негативні наслідки від підриву Каховської ГЕС на екологічний стан довкілля України.

Таблиця 1

Негативні наслідки від підриву Каховської ГЕС на екологічний стан довкілля України

№	Критерій	Наслідки
1	Пошкодження ґрунтового покриву та ґрунтів	1. <i>Деградація ґрунтів</i> внаслідок змивання припливною хвилею, замулення, подальше осідання та розмивання ґрунтів. 2. <i>Розвиток вітрової ерозії</i> . Надмірні циклічні припливні хвилі дніпровської води від зруйнованої ГЕС приносять велику кількість мулу, що кольматує дрібні та середні ґрунтові пори, гальмуючи процеси вбирання надлишкової води ґрунтом. Підсихання верхньої частини ґрунту призводитиме до його розтріскування і подрібнення, викликаючи пилення і розвиток вітрової ерозії.

Продовж. табл. 1.

№	Критерій	Наслідки
		<p>3. <i>Розвиток водної ерозії з часом, внаслідок затоплення загине частина деревної рослинності, що стримувала явища ерозії берегів та поширення ярів і балок.</i></p> <p>4. <i>Виведення з експлуатації зрошувальних систем призведе до зміни водно-повітряного балансу родючих, добре оструктурених чорноземів південних та темно-каштанових солонцюватих ґрунтів.</i></p> <p>5. <i>Заболочення осушених земель.</i></p>
2	Забруднення водних ресурсів	<p>1. <i>Хімічне і бактереологічне забруднення.</i> Внаслідок затоплення у воду потраплять токсини з вигрібних ям, каналізації та інші хімічні речовини, які були або в землі, або зберігались на затопленій території. Потрапляння у море забруднюючих речовин, важких металів, залишків добрив, які накопичувались у донних відкладах Каховського моря, унаслідок промислової та аграрної діяльності вздовж Дніпра.</p> <p>2. <i>Токсичне забруднення водних об'єктів нафтопродуктами.</i> В Дніпро вже потрапило щонайменше 150 тонн машинного мастила, в результаті чого на поверхні води утвориться плівка, це може знищити майже всі живі організми у воді.</p> <p>3. <i>Опріснення Чорного моря, що призведе до загибелі риб.</i></p>
3	Зміна кліматичного режиму регіону	<p>Внаслідок зміни дзеркала випаровування, температурного балансу земель біля Дніпра, поява великих площ колишнього дна водойми, не покритого рослинністю. Новоутворені пустелі швидко прогріватимуться сонцем, виникатимуть суховії, різкі зміни тиску, пилові бурі та інші погодні катаклізми</p>
4	Завдання шкоди аграрному сектору України	<p>1. <i>Скорочення оброблюваних площ внаслідок затоплення великих масивів с/г угідь із зерновими та овочевими культурами, багаторічними насадженнями тощо, що призведе до занепаду галузей овочівництва та садівництва в регіоні.</i></p> <p>2. <i>Зупинення роботи 31 зрошувальної системи України, що унеможливує обробіток меліорованих орних земель.</i></p> <p>3. <i>Відсутність зрошення та високі кліматичні ризики призведуть до опустелювання частини сільськогосподарських угідь та руйнування рослинного покриву.</i></p>
5	Знищення фауни регіону затоплення	<p>1. <i>Знищення тваринного світу.</i> Практично миттєве підвищення рівня води на знижених ділянках і на островах призвело до загибелі більшості наземних тварин (ссавці, плазуни, комахи тощо) і колоній більшості видів птахів. Також відбувся катастрофічний вплив на популяції видів ссавців, що глобально вимирають.</p> <p>2. <i>Усі місця нересту та основний обсяг води, що є середовищем існування риб, знищено.</i> Переважну більшість риб, що залишилась була віднесено в море й загинула в солоній воді.</p> <p>3. <i>Низка безхребетних, які складають основну тваринну біомасу водосховища, насамперед молюски, а також різні види двокрилих, що слугують кормовою базою риб, птахів, амфібій тощо, також загинули.</i></p>

Продовж. табл. 1.

№	Критерій	Наслідки
6	Знищення флори регіону затоплення	Унаслідок зниження води у водосховищі зникнуть водні та прибережно-водні рослини Каховського водосховища. Територія затоплення є місцем поширення специфічної флори, з-поміж якої багато видів, що мають локальне поширення саме в цьому регіоні. Очікується, що внаслідок підтоплення загинуть сотні тисяч особин цих рослин, що складає суттєву частку їхньої загальної чисельності.
7	Вплив на природно-заповідний фонд	Унаслідок підтоплення повністю або частково постраждають 48 об'єктів (більше 76 тис. га) природозаповідних територій. Зокрема: 1) Повністю затоплено національний парк «Нижньодніпровський». 2) Через затоплення відбувається обміління акваторій у парках «Великий Луг» (>4,2м) та «Каменська Січ» (>4,2м). 3) Окупованим Олешківським піскам загрожує підняття ґрунтових вод.
8	Вплив на природо-охоронні об'єкти міжнародного значення	Негативний вплив на території Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення Архіпелаг Великі та Малі Кучугури й Заплаву Сім Маяків. Крім того, під вплив екологічної катастрофи потрапило 38 типів оселищ, які перебувають під охороною Бернської конвенції

Примітка: Таблиця складена за матеріалами інтернет ресурсів [1-3].

З вищевикладеного можна констатувати, що підрив Каховської ГЕС – жахлива трагедія з масштабними і непоправними наслідками для екосистем у долині Дніпра Чорноморського регіону та навколишнього середовища країни в цілому. На сьогодні одним з головних завдань є відновлення Каховського водосховища та нормалізація роботи іригаційних систем. Це вимагає від нашого суспільства швидкої відповіді на виклик, детального аналізу ситуації та вжиття відповідних заходів.

Бібліографічний список

1. Наумовська О., Бережнюк Є. Ймовірні наслідки підриву Каховського водосховища на ґрунтовий покрив і аграрне виробництво. URL: <https://nubip.edu.ua/node/129316> (дата звернення: 04.07.2023).
2. Підрив Каховської ГЕС: чотири категорії наслідків та план подальших дій. *Економічна правда: веб-сайт*. URL: [https://Економічна правда \(pravda.com.ua\)](https://Економічна правда (pravda.com.ua)).
3. Чим може обернутися катастрофа на Каховській ГЕС для екології та сільського господарства? *Аналітичний портал «Слово і діло»: веб-сайт*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/06/13/infografika/suspilstvo/chym-mozhe-obernutysya-katastrofa-kahovskij-hes-ekolohiyi-ta-silskoho-hospodarstva>.